

علوم اجتماعی (داخل ۹۷)

۲۱۶- گزینهی «۳»

(جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌های ۳۱، ۳۲ و ۳۴)

جامعه‌شناسی پوزیتیویستی بر جامعه‌شناسی تفهیمی و جامعه‌شناسی تفهیمی بر جامعه‌شناسی انتقادی تقدم تاریخی دارد. هدف جامعه‌شناسی پوزیتیویستی شناخت پدیده‌های اجتماعی برای پیش‌بینی و کنترل آن‌ها بود. به علت توجهی که ماکس وبر به ضرورت فهم معانی رفتار کنشگران داشت، جامعه‌شناسی او را جامعه‌شناسی تفهیمی می‌نامند. جامعه‌شناختی انتقادی به شناخت حسی و تجربی بسنده نمی‌کند بلکه سطوح دیگری از معرفت و عقلانیت را برای شناخت علمی به رسمیت می‌شناسد؛ به همین دلیل، داوری‌های ارزشی را نیز جزء علوم اجتماعی می‌داند.

۲۱۷- گزینهی «۴»

(جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۵۱)

پدیده‌های اجتماعی را می‌توان بر اساس اندازه و دامنه (خرد و کلان) و ذهنی یا عینی بودن، تقسیم کرد. اعتماد اجتماعی و متأثر شدن از خبر آتش‌سوزی کشتی سانچی پدیده‌هایی ذهنی و کلان هستند. مراقبت از اموال عمومی پدیده‌ای عینی و کلان است. علاقه به پوشیدن رنگی خاص پدیده‌ای خرد و ذهنی است.

۲۱۸- گزینهی «۴»

(جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌های ۶۰ و ۶۵)

با تغییر جهان اجتماعی موجود و برداشته شدن الزام‌های آن جهان اجتماعی جدیدی شکل خواهد گرفت و به دنبال آن الزام‌های دیگری به وجود می‌آید. ساختن جهانی جدید نیازمند گسترش معرفت و آگاهی و اراده‌ی نوین است و ممکن است جهان موجود اجازه‌ی بسط آن را نیز ندهد. تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی باشد و به عناصر ثابت و محوری آن‌ها بازگردد، جزء تفاوت‌هایی است که یک جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگر تبدیل می‌کند.

۲۱۹- گزینهی «۱»

(جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۹۶)

عقل در معنای وسیع و عام، ابزاری برای هر نوع شناخت و تلاش علمی و ذهنی انسان است. عقل به این معنا، هم ابزار شناخت امور کلی و غیرطبیعی است و هم ابزار شناخت حسی تجربی و هم ابزار شناخت عمومی و عرفی. به همین دلیل، برای شناخت حسی و تجربی، گاه از عبارت عقل جزئی و عقل تجربی یا عقل ابزاری استفاده می‌کنند و برای شناخت عمومی نیز گاه عقل جمعی یا عقل عرفی را به کار می‌برند.

۲۲۰- گزینهی «۴»

(جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌های ۲۰، ۳۵ و ۳۹)

بعضی ویژگی‌های هویتی اجتماعی و فرهنگی هستند یعنی فرد بدون حضور در اجتماع نمی‌تواند آن خصوصیات را داشته باشد. «یک هنرمند معروف بودن» نیز از این ویژگی‌هاست. برخی از ویژگی‌های هویتی ما فردی و شخصی هستند. «تصویر شخص» جزئی از هویت فردی اوست.

نهاد فرهنگی نهادی است که از طریق تعلیم و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد؛ مانند «رسانه»، خانواده و آموزش عالی. «کمک‌نکردن به حادثه‌دیدگان» رفتاری برخلاف هنجارهای جامعه و در نتیجه نوعی ناهنجاری اجتماعی است. تنبیه و مجازات یکی از مراتب کنترل اجتماعی است. جامعه‌کسانی را که به انحراف اجتماعی (رفتارهایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها، قواعد و هنجارهای جامعه هستند) دچار شده باشند، تنبیه و مجازات می‌کند. «حذف گشتن از فعالیت حرفه‌ای» نوعی تنبیه و مجازات است.

۲۲۱- گزینهی «۱»

(جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌ی ۵۴)

تا هنگامی که هویت اجتماعی افراد در چهارچوب عقاید و ارزش‌های محوری جامعه شکل گیرد، تغییرات هویتی در درون یک جهان اجتماعی واحد رقم می‌خورد و این تغییرات نه تنها در تعارض با هویت فرهنگی جامعه قرار نمی‌گیرد، بلکه می‌تواند مستلزم گسترش و توسعه‌ی فرهنگ اجتماعی باشد و به همین دلیل این گونه تغییرات می‌تواند مورد تشویق و تایید جامعه نیز قرار بگیرد.

۲۲۲- گزینهی «۱»

(جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌های ۶۳ و ۶۴)

در تعاملات بین فرهنگی هرگاه یک فرهنگ بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند، داد و ستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن نیز سرایت می‌کند؛ در این صورت به مرور زمان فرهنگی که به عقاید و آرمان‌های خود پشت کند تحولات هویتی پیدا می‌کند. فرهنگی که در مسیر تحولات هویتی خود ارزش‌ها و عقاید فرهنگ دیگر را قبول کند، به آن فرهنگ ملحق می‌شود. جهان غرب طی جنگ‌های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی، تحولاتی هویتی پیدا کرد.

۲۲۳- گزینهی «۴»

(علوم اجتماعی، صفحه‌های ۱۵، ۳۷ و ۴۲)

در فرهنگ اساطیری یونان، خداوند گاران متکثر پرستیده می‌شدند و فرهنگ مسیحیت با دعوت به توحید شکل می‌گیرد. در فرهنگی که نگاه خود را به موجودات متکثر این جهان متمرکز و محدود می‌سازد، انسان موجودی نیست که در سایه‌ی حقیقتی برتر، وظیفه‌ی تدبیر معنوی این جهان را داشته باشد. فرهنگ‌هایی که از عقلانیت نوع اول (عقلانیتی که از جهان‌بینی و ارزش‌های کلان دفاع نمایند) محروم باشند، نمی‌توانند از لایه‌های بنیادین و هویتی خود دفاع کنند و به نسبت فرهنگی دچار می‌شوند.

۲۲۴- گزینهی «۲»

(علوم اجتماعی، صفحه‌های ۵۱، ۸۹ و ۱۱۷)

فرهنگ امپراطوری و سلطه، جامعه‌ی جهانی را به بخش‌های مرکز و پیرامون تقسیم می‌کند. این پدیده، ضمن آنکه کشورهای پیرامون را به مرکز وابسته می‌کند، زمینه‌ی ستیز و چالش بین آن‌ها را نیز ایجاد می‌کند. هردو جنگ جهانی اول و دوم با شکست یکی از دو طرف نزاع پایان پذیرفت و بعد از جنگ دوم نیز صلحی پایدار، استقرار نیافت؛ بلکه پس از پیروزی، بین متفقین دپروز، جنگ سرد سایه انداخت.

۲۲۵- گزینهی «۳»

هنگامی که دولتمردان قاجار به دلیل اثرپذیری از دولت‌های استعماری به جای مقاومت در برابر بیگانگان به سوی قراردادهای استعماری قدم برداشتند، مقاومت منفی عالمان دینی به سوی فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد.

۲۲۶- گزینهی «۲»**علوم اجتماعی، صفحه‌ی ۵۲**

فرهنگ ایرانی به رغم پیروزی یونانیان، در دوره‌ی حاکمیت سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد. چین با آنکه از مغولان شکست خورده بود، فرهنگ خود را بر آنان تحمیل کرد. جامعه‌ی اسلامی نیز شکست نظامی از مغول را با غلبه‌ی فرهنگی بر آنان جبران کرد.

۲۲۷- گزینهی «۳»**علوم اجتماعی، صفحه‌ی ۱۱۱**

اندیشه‌ی سیاسی ناسیونالیستی در حرکت افراطی و استعماری خود با عبور از دوره‌ی اسلامی و رجوع به دوران پیش از اسلام برای هریک از دولت‌های تازه تأسیس که بعد از دخالت استعمار در مناطق اسلامی ایجاد شده بود، شناسنامه‌ی ویژه‌ی خود را تدوین می‌کرد. این عمل به قصد هویت‌سازی برای دولت‌هایی انجام می‌شد که به اقتضای عملکرد استعماری جهان غرب پدید آمده بودند و برای رسیدن به این هدف از مستشرقان و تاریخ‌نگاران غربی کمک گرفته می‌شد.

۲۲۸- گزینهی «۲»**علوم اجتماعی، صفحه‌های ۸۹، ۹۰، ۱۱۸ و ۱۲۱**

در مشروطه‌ی منورالفرکان، مجلس محلی نبود که در آن قوانین بر مدار احکام شریعت تنظیم شود؛ بلکه محلی بود که در آن، قوانین بر مدار اراده و خواست بشر شکل می‌گرفت.

نظریه‌پردازان غربی پس از فروپاشی بلوک شرق، محورهای عملیاتی جنگ و خونریزی را از کشورهای غربی و ایدئولوژی‌ها و مکاتب غربی به فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی منتقل کرده‌اند که در دوران استعمار تحت سلطه و اقتدار جهان غرب درآمده بودند. نظریه‌ی جنگ تمدن‌ها نظریه‌ای بود که عملیات نظامی قدرت‌های غربی را در قبال مقاومت‌های کشورهای غیرغربی توجیه می‌کرد.

انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهت از بین بردن سلطه‌ی سیاسی کشورهای غربی عمل می‌کردند.

۲۲۹- گزینهی «۳»**جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌ی ۶۵، جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۶۸ و علوم****اجتماعی، صفحه‌ی ۹۷**

جامعه‌ی خودباخته به دلیل این‌که ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد و به روش تقلیدی عمل می‌کند، نمی‌تواند به فرهنگ دیگری که درمقابل او قرار گرفته و مبهوت و مقهور آن شده است، ملحق شود.

در جهان متجدد، متافیزیک و علوم‌ی که داورهای ارزشی می‌کنند از بین می‌روند.

در نگاه توحیدی، طبیعت و هرآنچه در آن است، آیات و نشانه‌های حکمت و رحمت خداوند است و همه‌ی موجودات طبیعی با ادراک و معرفتی که دارند، به تسبیح خداوند مشغول بوده و به سوی او باز می‌گردند.

۲۳۰- گزینهی «۱»**جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌ی ۳۶، جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰**

علم اجتماعی هنگامی که با استفاده از «عقل و وحی» توان داوری درباره‌ی ارزش‌های اجتماعی را پیدا می‌کند، با حفظ هویت علمی خود وظیفه‌ی تدبیر اجتماعی را نیز بر عهده می‌گیرد؛ از این رو، «فارابی» علم اجتماعی را علم تدبیر مدن یعنی علم تدبیر جوامع می‌نامد.

به نظر علامه طباطبایی، عقل عملی انسان را در انجام عملش یاری می‌رساند.

«این من نه منم آن که منم گویی کیست؟ گویا نه منم در دهنم گویی کیست؟ من بیرهنی بیش نیم سر تا پای، آن کس که تنش بیرهنم گویی کیست؟» یک رباعی از مولوی در رابطه با هویت و خودآگاهی است.

۲۳۱- گزینهی «۱»**علوم اجتماعی، صفحه‌ی ۸۵**

رویکرد نظری مارکس نسبت به عالم رویکردی سکولار، بلکه ماتریالیستی (ماده‌گرایانه) بود؛ یعنی به تفاوت موضوعات علوم انسانی و طبیعی توجهی نداشت.

مارکسیسم در چهارچوب بنیان‌های فرهنگی غرب، به حل مسائل می‌پرداخت و از بنیان‌های نظری فرهنگ غرب عبور نکرد.

۲۳۲- گزینهی «۱»**جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۳۲ و علوم اجتماعی، صفحه‌های ۱۵ و ۱۰۱**

موضوع جامعه‌شناسی تفهیمی، کنش‌های اجتماعی انسان است. با پرسش از مبانی علوم تجربی غربی، بحران معرفتی-علمی در دو بُعد ظاهر شد که بُعد اول آن افول روشنگری و شکل‌گیری جریان‌های پست‌مدرن بود.

مسئولیت و تعهد از جمله ارزش‌هایی هستند که یک فرهنگ را در برابر فرهنگ‌های رقیب مقاوم می‌سازند. رویکردهای تقدیرگرایانه و غیرمسئول با از بین بردن قدرت مقاومت یک فرهنگ، زمینه‌ی نفوذ و تسلط فرهنگ بیگانگان را فراهم می‌سازند.

۲۳۳- گزینهی «۴»**جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۹۸ و علوم اجتماعی، صفحه‌های ۵۳ و ۱۰۳**

با ظهور فرهنگ غرب، در دو سده‌ی نوزدهم و بیستم، نظامات سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت و این نظامات، جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به صورت جوامع پیرامونی درآورد. طی این مدت، موقعیت فرهنگی کشورهای غیرغربی نیز در حاشیه‌ی روابط و نظامات سیاسی و اقتصادی جهانی، وضعیتی متزلزل و آسیب‌پذیر پیدا کرد.

رویکرد عقلی به علوم اجتماعی به دلیل این‌که عقل نظری و عملی را به شناخت عمومی تنزل نمی‌دهد، ارزش شناخت علمی را نسبت به فرهنگ‌ها و جوامع مختلف حفظ می‌کند.

فرهنگ غرب با انکار حقایق قدسی به آرمان‌های انقلاب فرانسه نرسید.

۲۳۴- گزینهی «۱»**جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۶۷ و علوم اجتماعی، صفحه‌های ۶۷، ۷۹ و****۸۰**

الف: در جهان رسانه، مرزهای جغرافیایی و سیاسی فرو می‌ریزد.
ب: افسون‌زدایی یعنی تقدس‌زدایی از جهان از ویژگی‌های جهان متجدد است.

ج: لیبرالیسم متقدم، نظام ارباب-رعیتی و ارزش‌های اجتماعی مربوط به آن را در هم ریخت. در این شرایط اجتماعی، اندیشمندانی چون مالتوس معتقد به نفی حق حیات کسانی که در فقر متولد می‌شوند، بودند.

۲۳۴- گزینه‌ی «۴»

(جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌ی ۸۱ و علوم اجتماعی، صفحه‌های ۷۰ و ۸۸)

جهان غرب از طریق رسانه، در وسیع‌ترین شکل، فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی را مدیریت می‌کند.

از مهم‌ترین عوامل وقوع دو جنگ جهانی، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود.

اگر نظام سیاسی از ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی دور شود، زمینه‌ی تعارضات، تزلزل و بحران‌های فرهنگی و هویتی را پدید می‌آورد.

۲۳۵- گزینه‌ی «۳»

(جامعه‌شناسی (۱)، صفحه‌ی ۴، جامعه‌شناسی (۲)، صفحه‌ی ۳۸ و علوم

اجتماعی، صفحه‌های ۳۹ و ۵۳)

جهان اجتماعی «برخلاف» جهان طبیعی و جهان نفسانی انسان‌ها با فرهنگ و آگاهی مشترک آدمیان شکل می‌گیرد.

با انقلاب فرانسه دولت‌هایی شکل گرفت که به طور رسمی گسست خود را از دین اعلام کردند. این دولت‌ها برخلاف «حکومت‌های گذشته» خود را با هویتی دینی و معنوی نمی‌شناختند؛ پس حکومت‌های قبل از انقلاب فرانسه هویت دینی و معنوی داشته‌اند، نه سیاسی، تاریخی و جغرافیایی.

روشنگری با رویکرد دنیوی، هنگامی که با «شناخت عقلی» همراه باشد، به دلیل اینکه مرجعیت وحی را نمی‌پذیرد، به دئیسم ختم می‌شود.

اعتباریات یا پدیده‌هایی که با اعتبار عقل عملی ایجاد می‌شوند، دارای آثار و پیامدهای غیرارادی و تکوینی هستند.